

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

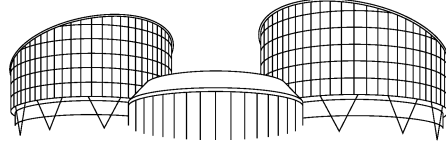
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

YİĞİT VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

(Başvuru No. 74521/12)

KARAR



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

STRAZBURG

23 Haziran 2020

İşbu karar kesinleşmiştir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

Yiğit ve diğerleri / Türkiye davasında,

Başkan

Valeriu Grițco,

Hâkimler

Arnfinn Bårdsen,

Peeter Roosma,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), Türkiye Cumhuriyeti aleyhine sunulan, yukarıda belirtilen başvuruyu (No. 74521/12), bu başvuru kapsamında, ekteki listede belirtilen yedi Türk vatandaşının ("başvuranlar") 26 Eylül 2012 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Mahkemeye başvurmalarını, Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin şikâyetin Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesi yönündeki kararı, tarafların görüşlerini, Mahkemenin başvurunun bir Komite tarafından incelenmesine karşı Hükümetin dile getirdiği itirazı reddettiği kararı dikkate alarak, 26 Mayıs 2020 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

Mevcut dava, tutuklular ile cezaevi gardiyanları arasında yaşanan bir tartışma sırasında kötü muamele iddialarıyla ilgilidir.

1.OLAY VE OLGULAR

1. Başvuranlar, ekte bulunan listede belirtilen tarihlerde doğmuşlardır. Başvuranlar, Adana Barosuna bağlı Avukat S. Aracı Bek tarafından temsil edilmektedirler.

2. Hükümet, kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Söz konusu dönemde reşit olmayan başvuranlar, 2010 yılında farklı tarihlerde, yasa dışı silahlı bir örgüt olan PKK'nın gösterilerine katıldıkları gerekçesiyle tutuklanarak, Pozantı Çocuk Ceza İnfaz Kurumu'na konulmuşlardır.

4. Başvuranların, tanıdıkları tutukluların bulundukları bir birime nakledilme talepleri, Cezaevi İdaresi tarafından 5 Ocak 2010 tarihinde reddedilmiştir. Başvuranlar, içinde bulundukları yaşam alanını ateşe vermişler, sloganlar atmışlar ve kapılarına barikat kurmuşlardır. Bu olay sırasında, dokuz pencere, banyo kapısı ve televizyon kırılmış, sandalyeler, bir masa ve dolapların bir kısmı yakılmıştır.

5. Başvuranlar, 22 Ocak 2010 tarihinde, Ceyhan M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'na nakledilmişlerdir. Başvuranlar, PKK üyesi olan diğer tutukluların bulundukları bir yaşam alanına konulmaları amacıyla iki gün boyunca sloganlar atmışlardır.

6. İdarenin başvuranların yeni bir yaşam alanına konulmalarına karar vermesi nedeniyle, 25 Ocak 2010 tarihinde, Ceyhan Ceza İnfaz Kurumu gardiyanları ile bu nakledilmeye karşı çıkan başvuranlar arasında bir arbede yaşanmıştır. Birçok gardiyan, ilgilileri etkisiz hale getirmek ve yeni yaşam alanlarına götürmek için müdahalede bulunmuştur.

7. Aynı gün, Ceza İnfaz Kurumu Müdürü, olay sırasında müdahale eden yirmi üç gardiyanın ifadelerini almıştır. İlgililer, müdahalenin başvuranların şiddet içeren davranış ve kışkırtmalarıyla gerekli hale geldiğini belirterek, olayları ayrıntılı olarak anlatmışlardır.

8. Ceza İnfaz Kurumu Müdürü, 27 Ocak 2010 tarihinde, başvuranların ifadelerini almıştır ve başvuranlar, gardiyanlar tarafından saldırıya uğradıklarını ve darp edildiklerini iddia etmişlerdir.

9. Başvuranların avukatı, 28 Ocak 2010 tarihinde, Ceyhan Cumhuriyet Savcısı'na ("Cumhuriyet Savcısı") suç duyurusunda bulunmuştur.

10. Cumhuriyet Savcısı, 1 şubat 2010 tarihinde, tıbbi muayene için başvuranların nakledilmesine karar vermiş ve ileri sürülen olayların yaşandığı tarihte müdahale eden personelin kimliği hakkında bilgi talep etmiştir.

11. Başvuranlar, 4 şubat 2010 tarihinde, Ceyhan Devlet Hastanesinde ("Hastane") muayene edilmişlerdir. Bu muayenelere ilişkin raporlara göre, ilgililerin yaralanmaları hayati tehlike taşımamakta ve basit tıbbi müdahale ile tedavi edilebilmekteydi. Raporlarda, aşağıdaki bireysel tespitler de belirtilmiştir:

- Haval Yiğıt: Sırtta ve sağı bacağıın üst kısmında subjektif bir ağıı hissi.
- Ahmet Ayaz: Bel bölgesinin sağı tarafında hafif bir morartı ve ağıı hissi.
- Hasan şeker: Burunda 0,5 cm çapında eski bir lezyon.
- Murat Dinçer: İlgilide herhangi bir lezyon tespit edilmemiştir.
- İnan Taş: Sağı dirsekte 1 cm çapında dikilmiş eski bir lezyon izi ve sol kaval kemiğı üzerinde subjektif bir ağıı hissi.
- Uğıur Daşgan: Kafada sol parietal bölgede subjektif bir ağıı hissi, sol ayak başparmağıının tırnağıının altında hematoma ve sol kaval kemiğı üzerinde ağıı hissi.
- Kani Fırat: Başın derisinde oksipital bölgede 1 cm çapında iyileşmiş lezyon izi, sol kolda ve sol uylukta ağıı hissi.

12. Cumhuriyet Savcısı, 9 şubat 2010 tarihinde, Ceza İnfaz Kurumu İdaresinden, olayla ilgili olarak başlatılan i soruşturma dosyasının bir nüshasının kendisine iletilmesini talep etmiştir.

13. Kani Fırat hariç olmak üzere, başvuranlar, 15 şubat 2010 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı tarafından dinlenmiştir. Başvuranların ifadelerine göre,

İdare, ilgililere, C/16 no.lu yaşam alanına nakledileceklerini bildirmiş ve ilgililer bu duruma itiraz etmişler, zira ilgililer tanıdıkları tutukluların bulundukları bir başka yaşam alanına nakledilme isteklerini dile getirmişlerdir. Ceza İnfaz Kurumu İdaresi, ilgililerin taleplerini reddetmiş, ardından yaklaşık yirmi gardiyan ilgililerin yaşam alanlarına gelmişler ve ilgililere coplarla vurmaya ve hakaret etmeye başlamışlardır. Gardiyanlar ayrıca, ilgililerin üzerine kovalarla soğuk su dökmüşlerdir. Bu başvuranlar, ardından tümünün revire götürüldüğünü iddia etmişlerdir. Başvuranlar ayrıca, yaşam alanlarının duvarlarına, kapısına veya pencerelerine vurmadıklarını belirtmişlerdir.

14. Ceza infaz kurumu gardiyanlarının ifadeleri, 24, 25 ve 26 Şubat 2010 tarihlerinde, Cumhuriyet Savcısı'nın kararı üzerine ceza infaz kurumu idaresi tarafından yeniden alınmıştır.

15. Kani Fırat'ın ifadesi, 26 Mart 2010 tarihinde, ilgilinin bu süre zarfında nakledildiği Mersin'deki Cumhuriyet Savcısı tarafından istinabe yoluyla alınmıştır. Kani Fırat'ın ifadelerine göre, gardiyanlar yaşam alanlarına geldikleri ve kendilerini darp etmeye başladıkları sırada, kendisi, bitişikteki iç avluya götürülmüş ve bir gardiyan başına süpürgeyle vurmuştur. İlgili bayılmış, ardından revirde uyandırılmış ve revirin doktoru yarasını tedavi etmiştir.

16. Cumhuriyet Savcısı, 14 Nisan 2011 tarihinde, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, verdiği kararda, ileri sürülen olayların meydana geldiği tarihte, başvuranların bir başka yaşam alanına nakledilmeyi reddettiklerinin, koridorlara kaçarak, karışıklığa neden olduklarının, yaşam alanlarının kapısının kilidini ve pencere camlarını kırdıklarının tespit edildiğini belirtmiştir. Gardiyanlar önce, ilgilileri sakinleştirmeye çalışmışlardır. Başvuranlar, kırık cam parçaları, su

bardakları ve çay fincanları atarak, gardiyanlara saldırmışlar ve süpürgelerle vurmuşlardır. Gardiyanlar, başvuranları etkisiz hale getirmek ve yeni yaşam alanlarına götürmek için orantılı bir güç kullanmışlardır. Cumhuriyet Savcısı, tıbbi raporlara atıfta bulunmuş ve ilgililerin basit tıbbi müdahalelerle tedavi edilebilecek yaralanmalardan muzdarip olduklarını belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı böylelikle, güç kullanımında kanunla düzenlenen sınırlara uyulmaması suçunun kurucu unsurlarının somut olayda oluşmadığı kanısına varmıştır.

17. Osmaniye Ağır Ceza Mahkemesi, 2 Şubat 2012 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı'nın etkin bir soruşturma yürüttüğü ve bu soruşturma kapsamında toplanan delil unsurlarının gardiyanlar hakkında bir yargılamanın başlatılmasını gerektirecek nitelikte olmadığı kanaatine vararak, söz konusu kovuşturmayaya yer olmadığı kararına karşı başvuranlar tarafından yapılan itirazı reddetmiştir. Bu karar, 29 Mart 2012 tarihinde başvuranlara tebliğ edilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I.SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

18. Başvuranlar, kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmekte ve bu bağlamda yürütülen soruşturmanın etkin olmamasından şikâyet etmektedirler. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3, 5, 6. ve 13. maddelerini ileri sürmektedirler.

19. Hükümet, başvuranların iddialarını kabul etmemektedir. Hükümet, ilgililer hakkında zorlayıcı güç kullanılmasının, ceza infaz kurumu personeline karşı şiddet içeren tepkileri nedeniyle haklı gösterildiğini ve

ilgilileri kontrol altına alma yönündeki meşru amaçla orantılı olduğunu ileri sürmektedir.

20. Mahkeme, bir şikâyetin, olgusal iddialar ve hukuki argümanlar olmak üzere iki unsur içerdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, “*Hâkim hukuku kendiliğinden uygular*” (“*jura novit curia*”) ilkesi gereğince, Sözleşme ve Protokolleri uyarınca başvuran tarafından ileri sürülen hukuki gerekçelere bağlı kalmadığını ve bir şikâyeti, başvuran tarafından ileri sürülenler dışındaki Sözleşme maddeleri ya da hükümleri kapsamında inceleyerek, bu şikâyete konu edilen olaylara ilişkin yapılacak hukuki nitelendirme hususunda karar verebileceğini hatırlatmaktadır (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018). Somut olayda, Mahkeme, şikâyetlerin yalnızca Sözleşme’nin 3. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

21. Mahkeme, başvurunun Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve öte yandan, başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

22. Konuya ilişkin genel ilkelerle ilgili olarak, Mahkeme, *El-Masri/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti* ([BD], No. 39630/09, §§ 182-185 ve 195-198, AİHM 2012), *Mocanu ve diğerleri/Romanya* ([BD], No. 10865/09 ve diğer 2 başvuru, §§ 314-326, AİHM 2014 (özetler)) ve *Bouyid/Belçika* ([BD], No. 23380/09, §§ 81-90, 100-101 ve 114-123, AİHM 2015) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

23. Mahkeme, somut olayda, başvurular ile ceza infaz kurumupersoneli arasında bir tartışmanın yaşandığına itiraz edilmediğini kaydetmektedir. Davaya ilişkin ortaya konulan koşullar aynı zamanda, kullanılan gücün, başvuruların davranışlarıyla, yani istedikleri yaşam alanının dışındaki bir yaşam alanına nakledilmeyi fiziksel olarak engellemeleriyle ve kışkırtma durumlarıyla gerekli hale geldiğinin belirtilmesine imkân vermektedir. Mahkeme dolayısıyla, kullanılan gücün orantılılığını inceleyecektir.

24. Başvurular, coplarla darp edildiklerini, hakarete uğradıklarını ve üzerlerine kovalarla su döküldüğünü iddia etmektedirler.

25. Mahkeme, başvuruların, iddialarına göre, olayların yaşandığı 25 Ocak 2010 tarihinde cezaevinin revirinde ilk defa muayene edildiklerini veya tedavi edildiklerini tespit etmektedir (yukarıda 13 ve 15. paragraflar). Bununla birlikte, bu amaçla herhangi bir kaydın tutulmadığı anlaşılmaktadır.

26. Mahkeme, ilgililerin yalnızca, ileri sürülen olayların meydana geldiği 4 Şubat 2010 tarihinden dokuz gün sonra resmi olarak tıbbi bir muayeneye tabi tutulduklarını gözlemlemektedir (yukarıda 6 ve 11. paragraflar). Mahkeme ayrıca, bu bağlamda düzenlenen tıbbi raporlarda, niteliği ve bunların meydana gelmiş olabileceği tarihin tespit edilmesi mümkün olmaksızın, başvurularda “eski” olarak belirtilen bazı lezyonların bulunduğu ifade edildiğini saptamaktadır.

27. Bu nedenlerle, başvurular Haval Yiğit ve Murat Dinçer ile ilgili olarak yaralanmabulunmadığına ilişkin belirti, davanın kendine özgü koşullarında herhangi bir önem taşımamaktadır.

28. Mahkeme ayrıca, başvuruların uyumlu ifadelerine göre, Kani Fırat’ın başından darbe aldığını ve ilgili hakkında düzenlenen tıbbi raporda,

ilgilinin vücudunun bu yerinde “iyileşmiş bir yaranın” bulunduğunun belirtildiğini tespit etmektedir (bk., yukarıda 11. paragraf).

29. Öte yandan, Mahkeme, gardiyanların ifadelerinin ceza infaz kurumu müdürü tarafından alındığını ve Cumhuriyet Savcısı’nın ilgilileri bizzat dinlemeksizin bu belgelerle yetindiğini saptamaktadır. Bu nedenle, Cumhuriyet Savcısı, ceza infaz kurumu personelinin başvurduğu yöntemleri veya kullanılan gücün derecesini kesin olarak tespit etmeye çalışmamıştır.

30. Başvuranların tamamen yetkili makamların kontrolü altında bulunmasını, olayların meydana geldiği tarihte veya olayların ardından makul bir süre içinde ilgililerin sağlık durumunu belirten tıbbi raporların alınmamasını ve Cumhuriyet Savcısı’nın gardiyanları sorgulamamasını dikkate alarak Mahkeme, müdahalenin ilgililerin davranışlarıyla gerekli hale geldiğini kabul ederek, güç kullanımının orantılılığına ışık tutabilecek nitelikte bir soruşturmanın somut olayda yürütülmediği kanaatine varmaktadır. Sonuç olarak, Sözleşme’nin 3. maddesi usul yönünden ihlal edilmiştir.

31. Soruşturmanın etkinliğine zarar veren bu unsurlar, başvuruların yaralanmalarının ne zaman ve ne şekilde meydana gelmiş olabileceği hususuyla ilgili bir sonuca varılmasını da engellemektedir (bk., örnek olarak, güç kullanımının orantılılığı ve gerekliliği ile ilgili bir inceleme için, *Ahmet Akman/Türkiye*, No. 33245/05, §§ 41-42, 13 Ekim 2009). Bununla birlikte, Mahkeme, elinde bulunan unsurları dikkate alarak, başvuruların davranışlarının, ilgililerin kendilerine zarar vermelerini engellemek ve meydana gelmiş yaralanmaları açıklayabilmek için orantılı güç kullanımını gerektirdiği şeklinde değerlendirilebileceği hususunu göz ardı edemez. Böylelikle Mahkeme, başvuruların bu olaylar sırasında kötü muameleye maruz kaldıklarını “her türlü makul şüphenin ötesinde” (yukarıda anılan

Bouyid kararı, § 82) tespit edemez. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönünden ihlal edildiğini belirtmek için yeterli unsurlara sahip değildir (bk., aynı anlamda, *Nasrettin Aslan ve Zeki Aslan/Türkiye*, No. 17850/11, §§47-49, 30 Ağustos 2016). Bununla birlikte, Mahkeme, bu sonucun yukarıda tespit edildiği üzere, ulusal hukukta yürütülen soruşturmanın etkin olmamasından kaynaklandığının altını çizmektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Daşlık/Türkiye*, No. 38305/07, §§ 52 ve 54, 13 Haziran 2017, bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Danelia/Gürcistan*, No. 68622/01, §§ 4245, 17 Ekim 2006, ve *Döndü Erdoğan/Türkiye*, No. 32505/02, §§ 48-50, 23 Mart 2010, söz konusu davalarda herhangi bir delil unsurunun bulunmaması, soruşturmanın etkin olmaması dikkate alınarak makamlara atfedilmiştir).

II.SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

32. Sözleşme’nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

33. Başvuranlar, kendilerine verilen süreler içinde adil tazmin bağlamında herhangi bir talep sunmamışlardır. Sonuç olarak, Mahkeme, bu bağlamda ilgililere herhangi bir meblağın ödenmesine gerek olmadığı kanısına varmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna,

YIĞIT VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

2. Sözleşme'nin 3. maddesinin usul yönünden ihlal edildiğine,
3. Sözleşme'nin 3. maddesinin esas yönünden ihlal edilmediğine

karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları gereğince 23 Haziran 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Grițco
Başkan